

Le Paris de la modernité

13 februari 2024

Het is steenkoud. Rillend onder mijn te dunne winterjas, loop ik over de Champs-Élysées, richting het *Petit Palais*, waar de tentoonstelling *Le Paris de la modernité* te zien is. Het zal de vierde of vijfde keer zijn dat ik dit architectonisch juweeltje, opgetrokken in neoklassieke stijl, bezoek. De koepel doet denken aan de *Dôme des Invalides*. De binnenplaats wordt omgeven door tuinen, een oase van rust in de drukke metropool.

Het paleis ligt op een historisch beladen plek, de *Place de la Concorde*, waar zich tijdens de Revolutie bloedige taferelen afspeelden. Hier stond de guillotine, in de volksmond het ‘nationale scheermes’ genoemd, die dagelijks meerdere koppen deed rollen. Hier beleefden koning Lodewijk XVI en koningin Marie-Antoinette hun laatste aardse ogenblikken, voordat ze gedwongen werden hun hoofden te buigen voor de beul.

In het midden van het grote plein met indrukwekkende fonteinen verheft zich, ruim 3000 jaar oud, ouder dan de stad zelf, het Egyptische monument uit Luxor, de *Obélisque*. Niet veroverd of gestolen, maar cadeau gekregen van een Egyptische sultan. Een paar honderd meter verder herinnert de *Arc de Triomphe* aan het ‘roemrijke’ Napoleontische verleden.

Marc Chagall

Dichter bij het *Petit Palais* gekomen, zie ik dat zich ondanks het gure winterweer een forse file heeft gevormd. Maar eenmaal binnen ben ik de kou snel vergeten; het interieur met fresco's en mozaïeken ademt een atmosfeer van elegantie en schoonheid. In de zalen hangen schilderijen die tot mijn favorieten horen: de *fauves* met wilde, felle kleuren en de kubisten met hun geometrische vormen. Er hangt opvallend veel werk van vrouwen. Tijdens de *Grande Guerre* wisten zij zich een blijvende plaats in de kunstwereld te verwerven: Marie Laurencin, Tamara de Lempicka, Marie Vassileff, en vele anderen, wier namen mij onbekend zijn. Ik

zou best een hele dag willen doorbrengen in hun gezelschap, samen met dat van grote meesters als Modigliani, Picasso, Braque, Van Dongen, Derain, Matisse, Chagall...

Na deze artistieke hoogtepunten slaat de tentoonstelling een prozaïscher pad in, dat van de techniek. Ik loop nu sneller door - techniek boeit me minder. Hier een minuscuul automobieltje, daar een eenpersoonsvliegtuigje. Het begin van de 20e eeuw staat duidelijk in het teken van 'snelheid'. In andere zalen is aandacht voor destijds nieuwe kunstvormen, zoals fotografie, film, *arts décoratifs*. En ook de *haute couture* ontbreekt niet. Parijs was in de twintiger jaren immers op dat terrein toonaangevend, met iconen als Coco Chanel en Paul Poiret.

Al met al, geeft de tentoonstelling een goed beeld van Parijs als kosmopolitische kunstmetropool in het begin van de vorige eeuw. Niet alleen schilders trekken erheen, ook musici (Strawinski), dansers (*le Ballet russe*) en fotografen (Man Ray). Veel Amerikanen blijven er na de oorlog hangen, onder meer omdat ze, anders dan in hun thuisland, er vrijelijk aan alcohol kunnen komen. En in Parijs bestaat ook geen segregatie. Als in 1925 de zwarte danseres Josephine Baker arriveert, wordt ze door de Parijse scene met open armen ontvangen.

Niet alleen voor kunst en techniek, ook voor de *Grande Guerre* (WOI) is een zaal ingericht. Foto's, affiches en video tonen de oorlogsverschrikkingen. Een filmpje laat zien hoe mannen en jongens achter elkaar uit de loopgraven klimmen en een stuk braakliggend veld opstormen, een gewisse, zinloze dood tegemoet. Kanonnenvoer.

Bij het zien van de beelden moet ik denken aan wat er zich heden ten dage afspeelt in Oekraïne en in Gaza. Hoe verhouden *de Schone Kunsten* zich tot

oorlog, geweld en wreedheid? Lucebert zou in 1952 dichten dat schoonheid haar gezicht verbrand heeft. Al tijdens en vlak na de eerste wereldoorlog komt de anti-kunststroming Dada tot diezelfde vaststelling. Traditionele kunst maakt plaats voor collages en readymades, die de willekeur en het irrationele handelen van de mensheid uitdrukken. Ook deze anti-kunststroming figureert in de expositie.

Zo krijg je niet alleen een beeld van Parijs als kunstmetropool in de periode 1905-1925, je ziet ook de twee kanten van de mensheid: enerzijds creëert zij schoonheid, anderzijds zaait zij dood en verderf. Eros en Thanatos zijn in de woorden van Freud onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dat naast elkaar bestaan van de levensdrift, waaruit schoonheid en erotiek

voortspruiten, en van de doodsdrift, die tot destructie en vernietiging leidt, wordt op deze expositie zichtbaar. Dat maakt dat zij meer is dan een tijdsbeeld, ze toont de menselijke conditie. Goed bezien, houdt *Le Paris de la modernité* de bezoeker een spiegel voor. Een aanrader, deze tentoonstelling.